

МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Розглядаються питання, пов'язані з основними елементами механізму забезпечення фінансової безпеки підприємства. Ключові слова: механізм, безпека.

Рассматриваются вопросы, связанные с основными элементами механизма обеспечения финансовой безопасности предприятия. Ключевые слова: механизм, безопасность.

The questions regarding main elements of the mechanism of providing the enterprise's financial security are considered. Keywords: mechanism, safety.

Постановка проблеми. В умовах неоднозначного та складного трансформаційного періоду, що проходить економіка України в останні роки, підприємство як відкрита система функціонує в нестабільному та динамічному зовнішньому середовищі, що породжує загрози його ефективній діяльності та розвитку. Саме тому особливо актуальною постає проблема забезпечення в ринкових умовах господарювання фінансової безпеки вітчизняних підприємств. Тому необхідними є розробка, впровадження і безперервне вдосконалення адаптивних механізмів забезпечення фінансової безпеки підприємства, які дозволяють сформувати комплекс захисних реакцій підприємства, спрямований на підтримку його стійкого функціонування і розвитку його фінансової системи в умовах нестабільного зовнішнього середовища.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній економічній літературі категорія «фінансова безпека підприємства» як самостійний об'єкт управління розглядається відносно недавно. Механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства зумовлюється об'єктивно наявним для кожного підприємства завданням забезпечення стабільності функціонування та досягненням головних цілей своєї діяльності. Як самостійний об'єкт дослідження фінансова безпека стала розглядатися не так давно. Її вивченню приділяють увагу такі вчені, як Барановський О.І., Бланк І.О., Горячева К.С., Загорельська Т.Ю., Ареф'єва О.В., Кузенко Т.Б. У цих працях вивчаються поняття економічної та фінансової безпеки підприємства, наводяться засоби та показники оцінки їх рівня, певні елементи управління. Але єдиної думки щодо формування механізму забезпечення фінансової безпеки підприємства не спостерігається.

Мета статті полягає у визначенні основних сутнісних характеристик фінансової безпеки підприємства як підсистеми економічної безпеки підприємства, виділенні елементів механізму забезпечення фінансової безпеки підприємства.

Виклад основного матеріалу. Однією із найважливіших умов забезпечення стійкого зростання підприємства та формування позитивних результатів його фінансової діяльності є існування ефективної системи

фінансової безпеки, яка забезпечить захист підприємства від зовнішніх та внутрішніх загроз. В економічній теорії фінансову безпеку підприємства розглядають, як правило, у таких аспектах: а) як одну із складових економічної безпеки (Покропивний, Афанасьєв, Гончаров, Берлач, Ніколаюк, Никифорчук, Шваб, Ілляшенко, Бланк); б) як самостійний об'єкт управління (Горячева, Мартюшева).

Аналіз наукової літератури дозволяє визначити основні характеристики фінансової безпеки підприємства та запропонувати наступне її трактування: «фінансова безпека підприємства» – це складова економічної безпеки підприємства, яка полягає у наявності такого його фінансового стану, який характеризується: збалансованістю і якістю фінансових інструментів, технологій і послуг; стійкістю до загроз; здатністю підприємства забезпечувати реалізацію фінансових інтересів, а також місії і завдань достатніми обсягами фінансових ресурсів; а також спрямованістю на ефективний і сталий розвиток. Тобто механізм фінансової безпеки підприємства дозволяє:

1)забезпечити фінансову стійкість, платоспроможність, ліквідність та достатню фінансову незалежність підприємства у довгостроковому періоді;

2)забезпечити оптимальне залучення та ефективне використання фінансових ресурсів підприємства;

3)ідентифікувати зовнішні і внутрішні небезпеки та загрози фінансовому стану підприємства та розробляти заходи для їх вчасного усунення;

4)самостійно розробляти та впроваджувати фінансову стратегію;

5)забезпечувати достатню фінансову незалежність підприємства;

6)забезпечувати достатню гнучкість при ухваленні фінансових рішень;

7)забезпечувати захищеність фінансових інтересів власників підприємства.

При характеристиці основних елементів (складових) механізму забезпечення фінансової безпеки підприємства необхідно урахувати наступне. По-перше, вони повинні формуватися зважаючи на його фінансові інтереси: зростання ринкової вартості підприємства, максимізація прибутку тощо. По-друге, враховувати принципи управління фінансовою безпекою підприємства: дотримання господарського законодавства; застосування програмно-цільового управління; обов'язкове визначення сукупності власних фінансових інтересів підприємства у складі його місії тощо.

До складу фінансових інструментів забезпечення фінансової безпеки підприємства, що визначають його фінансові відносини, слід віднести: платіжні інструменти (доручення, акредитив та ін.), кредитні інструменти (угоди про кредитування), депозитні інструменти (депозитні сертифікати, угоди), інвестиційні інструменти (акції, паї), інструменти страхування (страхова угода).

Фінансові важелі забезпечення фінансової безпеки підприємства – це система стимулів та заохочень для менеджерів за ухвалення ефективних управлінських рішень і система санкцій за негативні наслідки їх дій у сфері фінансової безпеки, а також загальний внутрішній механізм управління підприємством, заснований на його власній фінансовій філософії.

Методологічний апарат забезпечення фінансової безпеки підприємства може включати такі методи, як: техніко-економічні розрахунки, балансовий, економіко-статистичний, економіко-математичний, експертних оцінок, амортизації активів, реінжинірингу, логістики, оптимізації оподаткування, імітаційної гри.

Важливим елементом забезпечення фінансової безпеки підприємства є інформаційно-аналітична підсистема управління фінансовою безпекою підприємства, яка має містити наступні дані:

якісні і кількісні значення індикаторів фінансової безпеки, наявність або потенційність ризиків і загроз, формалізовані фінансові інтереси і стан їхньої реалізації, стратегічний план забезпечення фінансової безпеки підприємства, якісні і кількісні параметри використання фінансових ресурсів, обсяг останніх, а також джерела їх надходження, фінансовий план (бюджет).

Висновки. Однією з найважливіших проблем ефективного розвитку підприємства є забезпечення фінансової безпеки. Забезпечення фінансової безпеки вимагає створення на підприємстві власної системи безпеки, що покликана на своєчасне виявлення та запобігання зовнішнім та внутрішнім загрозам, забезпечення захисту інтересів підприємства та досягнення ним основної мети діяльності.

Тому проаналізувавши вищевикладений матеріал, стверджуємо, що в основі механізму забезпечення фінансової безпеки підприємства знаходиться системне поєднання певних інструментів, методів, важелів та інформаційно-аналітичного забезпечення, створюваних на базі принципів забезпечення фінансової безпеки, що об'єктивно існують як економічні закономірності, а також виробляються суб'єктами управління фінансової безпеки підприємства для досягнення і захисту фінансових інтересів останнього.

Підприємству для передбачення ризиків треба створити контролюючу систему органів управління фінансовою безпекою, що має проводити діагностування фінансового стану підприємства, прогнозувати можливі загрози та аналізувати нинішні, а також проводити низку мір по забезпеченню стабільності та стійкості системи фінансової безпеки для того, щоб зуміти протистояти в ринкових економічних умовах, що склалися на фоні фінансової кризи в країні.

Список літератури

1. Ареф'єва О.В., Кузенко Т.Б. Планування економічної безпеки підприємств. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2007. – 170 с.
2. Барановський О.І. Фінансова безпека: монографія. Інститут економічного прогнозування. – К.: Фенікс, 2008. – 338 с.
3. Бланк И.А. Управление финансовой безопасностью предприятия. – К.: Эльга, Ника-Центр, 2009. – 784 с.

4. Вісник економіки транспорту і промисловості № 29, 2010

5. Горячева К.С. Механізм управління фінансовою безпекою підприємства: Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.06.01. – К.: НАУ, 2009.–17с.

6. Загорельская Т.Ю. Финансовая безопасность предприятия как объект управления // Наук. Праці ДНТУ. Вип. 103-4 –Донецьк, ДонНТУ, 2007.-218с.

7. Загорельська Т. Ю. Науково-методичні основи метрології фінансової безпеки підприємства / Т.Ю. Загорельська // Економічний простір. – 2008. – № 20 (1). – С. 145 – 153.

8. Папехин Р. С. Факторы финансовой устойчивости и безопасности предприятий / Р. С. Папехин // Автореф. дисс. канд. экон. наук: Волгоградский государственный университет. – В.:ВГУ, 2007.-16 с.